

KUR'AN-I KERİM

Kur'an-ı Kerim; Hz. Muhammed (s.a.v.)'e Cebrail vasıtasıyla Arapça olarak vahiy yolu ile indirilmiş olan, günümüze kadar hiçbir değişikliğe uğramadan gelen, Mushaflarda yazılı, Fatiha suresi ile başlayıp Nas suresi ile sona eren, okunması ile ibadet edilen ve sevap kazanılan ilahi bir kitaptır.

Son kutsal kitap pek çok yerde Kur'an ismi ile anılmaktadır. Son kutsal kitabın Kur'an-ı Kerim ismi dışında; El-Kitab, Ümmül Kitab, Kitab-ı Mübin, El-Furkan, El-Mesani, Kelamullah, Hüda, Şifa, Rahmet, Zikr, Nur gibi isimleri de mevcuttur.

Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed (s.a.v.)'e 23 yıllık bir surede ve bölümler halinde vahiy yoluyla indirilmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.)'e indirilmiş olan vahiyler, vahiy kâtiplerine yazdırılmak, ibadette okunmak ve ezberlenmek suretiyle korunmuştur. Bu koruma yöntemleri Hz. Peygamberden sonra güçlenerek devam etmiştir. Kur'an-ı Kerim temelde üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Ayet, Sure ve Cüz'dür.

AYET:

Kur'an-ı Kerim, surelerin içinde bir veya birkaç cümleden meydana gelen ayetlerden oluşur.

Ayet: Kur'an-ı Kerimde yer alan uzun veya kısa vahiy ifadelerine "**ayet**" denir. Ayet, Kur'an-ı Kerimin en küçük parçasıdır.

Ayetlerin uzunlukları birbirinden farklıdır. Bir kelimedenden meydana gelen ayetler olduğu gibi bir sayfadan oluşan ayetler de bulunmaktadır. Nitekim **Bakara suresinin 282. Ayeti** bir sayfadan oluşmaktadır.

Ayetlerin düzenlenmesi vahiy yolu ile belirlenmiştir. Cebrail, indirilen her ayetin hangi sureye veya kaçınıcı sıraya konulacağını Hz. Muhammed (s.a.v.)'e söylemiş, o da vahiy kâtiplerine bildirmiştir.

Ayetler birbirinden, özel ifadeler ile ayrılmaktadır. **Ayetleri birbirinden ayıran özel ifadelere "durak"** denilmektedir.

Kur'an-ı Kerimde 6666 ayet bulunmakla beraber günümüzde Kur'an-ı Kerimde 6236 ayet mevcuttur. Ayet sayıları arasında görülen farklılığın sebebi;

Bazı âlimler, Besmeleyi de bir ayet olarak kabul etmekle beraber, bazı âlimler besmeleyi bir ayet olarak kabul etmemiştir.

Yine bazı âlimler Huruf-u Mukatta harflerini ayet olarak kabul ederken, bazıları ise ayet olarak kabul etmemiş, kendinden sonraki ayetin bir parçası olarak görmüşlerdir.

Ayetler arasındaki farklılığın bir diğer sebebi ise âlimlerden bazıları uzun cümleleri iki veya üç ayet kabul etmişken, bazıları ise bir ayet olarak kabul etmiştir.

SURE: Sure kelime olarak "yüksek rütbe, şeref, mevki" gibi anlamlara gelmektedir. Ayetlerin anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde bir araya gelmesiyle oluşan bölümlere sure denir.

Kur'an-ı Kerim **114 sureden** oluşmaktadır. Surelerin uzunlukları da birbirinden farklıdır. Her surenin birbirinden farklı sayıda ayetleri bulunmaktadır. Üç ayetten oluşan sureler olduğu gibi 286 ayetten oluşan surelerde bulunmaktadır.

Kur'an-ı Kerimin ilk suresi Fatiha, son suresi ise Nas suresidir. Kur'an-ı Kerimin en uzun suresi 286 ayetten oluşan Bakara suresi, en kısa suresi 3 ayetten oluşan Kevser suresidir.

İlk inen ayetler ise **Alak suresine** aittir.

Sureler birbirlerinden besmele ile ayrılmaktadır. **Tevbe suresi dışındaki** bütün surelerin başında besmele ifadesi bulunmaktadır.

Kur'an-ı Kerimde yer alan her surenin bir adı vardır. Sureler adını genellikle içinde geçen önemli olay, olgu, kişi ve konulardan alır. Örneğin; Meryem suresi Hz. Meryem'den bahsettiği için; Fil suresi ise içinde geçen olaydan dolayı bu ismini almıştır.

Nisa suresi kadınlardan, Yunus, Yusuf, Hud, İbrahim sureleri ise peygamberlerin hayat hikâyelerinden bahseder.

Fatiha suresinden sonra gelen 7 uzun sureye “**Es-Seb’ut-Tıval**” (Yedi Uzun Sure) denir. Bu sureler; Bakara Suresi, Ali İmran Suresi, Nisa Suresi, Maide Suresi, En'am Suresi, A'raf Suresi, Enfal suresidir.

- ❖ Bakara Suresi 286 ayettir. Medine’de indirilmiştir.
- ❖ Al-i İmran suresi 200 ayettir. Medine’de indirildi.
- ❖ Nisa Suresi 176 ayettir. Medine’de indirilmiştir.
- ❖ Maide suresi 120 ayettir. Medine’de indirilmiştir.
- ❖ Enam Suresi 165 ayettir. Mekke’de indirildi.
- ❖ Araf Suresi 206 ayettir. Mekke’de indirildi.
- ❖ Enfal Suresi 75 ayettir. Medine’de indirildi.

Kur’an-ı Kerimde yer alan sureler **Mekki ve Medeni** sureler olmak üzere ikiye ayrılır.

Mekke’de inen veya hicretten önce inen surelere **Mekki Sureler** adı verilmektedir. Mekki sureler inanç esaslarından ve ahlaki değerlerden bahseder. Mekki sureler genellikle Allah’ın varlığı ve birliği, ahiret, peygamberler, kutsal kitaplar, cennet, cehennem gibi temel inanç konuları yer almakta ve güzel ahlak ilkeleri işlenmektedir. Mekki sureler **genellikle** Kur’an-ı Kerimde yer alan kısa surelerden oluşmaktadır.

Medeni Sureler ise Medine’de inen veya hicretten sonra inen surelere verilen addır. Medeni sureler ise daha çok ibadetler ve sosyal (toplumsal) hayatla ilgili konulardan bahseder. Medeni sureler **genellikle** Kur’an-ı Kerimde yer alan uzun surelerden oluşmaktadır.

CÜZ: Kur’an-ı Kerimin en büyük birimidir. Kur’an-ı Kerimin her yirmi sayfalık bölümüne cüz denir. Kur’an-ı Kerimde toplam 30 cüz bulunmaktadır. Cüz başları ve sonları Kur’an’da özel işaretlerle belirtilmektedir.

Kur’an-ı kerimde cüzün ¼’üne ise **hizb** denir. Yani hizb Kur’an-ı Kerimin her 5 sayfasına verilen addır. Bir cüz 20 sayfa olduğuna göre, bir cüzde dört hizb vardır.

Hizbler bir cüzde 1.2.3.4 şeklinde numaralanır.5.6.7... şeklinde devam etmez. İkinci ve diğer cüzlerin tamamında yine 1.2.3.4 şeklinde numaralar tekrarlanır. Kur’an-ı Kerimde toplam 120 hizb vardır.

Kur’an-ı Kerimin kitap şeklinde elimizde bulunan biçimine “Mushaf” denir. Mushaf, sözlükte sayfalardan oluşmuş şey anlamına gelir.

Kur’an-ı Kerim yaklaşık 23 yıllık bir sürede bölüm bölüm indirilerek tamamlanmıştır. Onun bölüm bölüm indirilmesi, anlaşılmasını, ezberlenmesini ve hayata uygulanmasını kolaylaştırmıştır. Kur’an-ı Kerim indirilirken hem ezberleniyor hem de yazılıyordu. Peygamber efendimiz inen ayetleri vahiy kâtiplerine yazdırmış ve kontrol etmiştir.

Kur’an-ı Kerim ilk başlarda; Papirüslere, deri parçalarına, beyaz yassı taşlara, kemiklere ve ağaç kavuklarına yazılarak koruma altına alınmıştır.

Cebrail, her yıl ramazan ayında o zamana kadar inen ayetleri Peygamberimize okumuş, daha sonrada Peygamber efendimiz Cebrail’e okumuştur. Mukabele adı verilen bu uygulama ile Kur’an-ı Kerimin hatasız bir şekilde korunması ve yazılması sağlanmıştır. Cebrail, Peygamber efendimizin vefatından önceki ramazan ayında bu uygulamayı iki defa tekrar etmiştir.

Kur’an-ı Kerimin Kitap Haline Getirilmesi;

Kur’an-ı Kerim Hz. Peygamber’in sağlığında hem sözlü hem de yazılı metotla tam ve sağlam olarak tespit edilip korumaya alınmakla beraber, yazılan ayetler ve surelerin tamamı bir araya getirilerek kitap şeklini almış değildi. Çünkü Peygamber efendimiz hayatta olduğu sürece vahiy devam etmişti. Vahyin tamamlanması ile onun vefatı arasında geçen zaman oldukça kısa idi.

Hz. Peygamberin vefatından sonra Halife olan **Hz. Ebubekir** yapılan savaşlarda şehit olan Müslümanlar arasında çok sayıda Kur’an hafızının bulunması üzerine Hz. Ömer’in teklifiyle Kur’an-ı Kerimi kitap haline getirmek için çalışmalara başladı.

Ebubekir **Zeyd b. Sabit başkanlığında bir komisyon kurdurarak Kuran'ın kitap haline getirilmesini emretti.** Zeyd b. Sabit çalışmalara başladı. 1 yıllık ciddi bir çalışma sonucu kur'an-ı Kerim kitap haline getirildi. Bu kitaba Mushaf ismi konuldu. **Kur'an-ı Kerim Hz. Ebubekir zamanında kitap haline getirilmiştir.**

Zeyd b. Sabit ayetleri toplarken:

- 1- Bu ayetlerin getirilen kişi tarafından ezberlenmiş olması
- 2- Hz. Peygamberin huzurunda yazılmış olması
- 3- Bununda en az iki şahitle ispat edilmesi şartlarını aramıştır.

NOT: Hz. Peygamberin vefatından sonra Kur'an-ı Kerimin bir araya getirme işlemi tamamlandı ve toplanan nüshaya Mushaf ismi verildi. Ashabın onayının da alınmasından sonra bu Mushaf, Halife Hz. Ebubekir'e teslim edildi. Onun vefatından sonra, Hz. Ömer'e, onun da vefatından sonra kızı ve Peygamberimiz hanımı Hz. Hafsa'ya verildi.

Kur'an-ı Kerimin Çoğaltılması

Hz. Ömer ve Hz. Osman zamanında yapılan fetihler sonucunda İslam yeni yeni beldelere yayılıyor ve değişik kültürlerle mensup kitleler Müslümanlığı kabul ediyorlardı. Bunun sonucunda yeni beldelede dini konuların öğrenilmesi için kutsal kitap ihtiyacı ortaya çıktı. Müslümanlar arasında bir anlaşmazlığa fırsat vermek istemeyen Hz. Osman Zeyd b. Sabit başkanlığında bir komisyon kurdurarak Hz. Ebubekir devrinde derlenen ve Hz. Hafsa'da bulunan Mushaf esas alınarak yeni Mushafların yazılıp çoğaltılmasını istedi. Komisyon ciddi bir çalışma yaparak bu görevi tamamladı. **Esas Mushaf Hz. Hafsa'ya geri verildi.**

Yazılan Mushaflardan birisi Medine'de bırakıldı ve bu Mushaf'a "İmam Mushaf"ı" adı verildi. Diğerleri ise; Mekke, Kufe, Basra, Şam, Yemen, Bahreyn'e gönderildi.

KUR'AN-I KERİMİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Hz. Peygamber'e Cebrail aracılığı ile Arapça olarak indirilen ve bize kadar hiçbir değişikliğe uğramadan tevatür yoluyla gelen Kur'an-ı Kerimin birçok özelliğinden bahsedilir. Bunlardan bazıları şunlardır;

- 1- Kur'an sadece Hz. Peygamber dönemine ait bir kitap değil, varlığını ve rehberliğini dünya var oldukça sürdürecektir olan, çağları aşan bir kitaptır.
- 2- Sadece indirildiği Arap toplumuna ait değil, bütün insanlığın kitabıdır.
- 3- Kur'an, daima tazeliğini ve güncelliğini koruyan, insanları daima ileriye götüren, bir kitaptır.
- 4- Kur'an-ı Kerim lafzı, üslubu ve içeriği bakımından büyük ve edebi bir mucizedir. Diğer peygamberlerin mucizeleri, dönemleri geçince bittiği, onları yalnız o dönemde yaşayanlar gördüğü halde Kur'an mucizesi kıyamete kadar sürecektir.
- 5- Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed (s.a.v.)'e toptan değil, zamanın ve olayların akışına göre, Allah tarafından, Ramazan ayının kadir gecesinden itibaren, Cebrail vasıtasıyla Arapça olarak 610-632 yılları arasında parça parça indirilmiştir.
- 6- Kur'an-ı Kerim en son kutsal kitaptır ve ondan başka kutsal kitap gelmeyecektir.
- 7- Kur'an, bize kadar hiçbir değişikliğe uğramadan gelmiştir, kıyamete kadar da bu özelliğini koruyacaktır.
- 8- Kur'an-ı Kerim kolayca ezberlenebilir bir niteliktedir.
- 9- Kur'an-ı Kerimin kapsadığı yüce gerçekler kıyamete kadar bütün insanların ve çağların ihtiyacını karşılayabilecek değerdedir. Çünkü o insanlığın ihtiyaç duyduğu her konuda yol gösterir.

TEMEL KAYNAK OLARAK KUR'AN-I KERİM

Kur'an-ı Kerim, İslamiyet'in Temel kaynağı olup dinin temel esaslarını içerir. **İslam'ın inanç, ibadet, ahlak ve insanlar arası ilişkiler gibi konularını öğrenmede birinci kaynaktır.** Bu kitaba iman eden her Müslümanın ilahi kitabın ilkelerine uyması ve ayetlerden çıkarılan hükümlerden istifa etmesi gerekir. Kaynak olma bakımından Kur'an-ı Kerim'in getirdiği hükümleri üç madde de toplamak mümkündür.

- ✓ İnanç ile ilgili Hükümler
- ✓ İbadet ile İlgili Hükümler
- ✓ Ahlak ile İlgili Hükümler

İnanç İle İlgili Hükümler

Kur'an-ı Kerimin üzerinde önemle durduğu konuların başında inanç esasları gelir. İnanç esasları zaman, mekân ve hitap edilen fertlere göre değişiklik göstermez. Bütün peygamberler ve Hz. Muhammed (s.a.v.) insanları temelde aynı inanç esaslarına çağırmışlardır. Çünkü inanç, bütün ilahi dinlerin ve İslam'ın temelidir.

İnanç olmadan ibadetlerin ve yapılan güzel davranışların Allah katında hiçbir değeri yoktur. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim bize öncelikle inanç konularından bahseder.

Kur'an-ı Kerim insanları öncelikle doğru bir inanca çağırır. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmaya; meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahrete, kaza ve kadere iman etmeye davet eder. Kur'an-ı Kerim, bize bildirdiği inanç esaslarını evrenden örnekler vererek de temellendirmektedir. Örneğin; Bitkilerin kurumasını, yapraklarının sararıp solmasını ölüme, tabiattaki canlanmayı ise yeniden dirilişe benzeterek bize ahiret hayatını anlatır.

İbadet ve Davranış İle İlgili Hükümler

Dini açıdan sorumluluk çağına ulaşan fertlerin yerine getirecekleri görevlerle ilgili hükümlerdir.

Kur'an-ı Kerimin belli başlı konularından biriside ibadetlerdir. Kur'an-ı Kerim inanç esaslarının yanı sıra inancın gereği olan ibadetler hakkında da bilgiler verir. İnsanın yaratılış gayesinin, en önemli görevinin Allah'ı tanımak ve ona ibadet etmek olduğunu belirtir. İbadetlerin neler olduğunu, bunların niçin, ne zaman ve nasıl yapılacağı hakkında genel açıklamalar yapar. Bunların başında namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetlerden; helal ve haramlar, alışveriş, evlenme ve boşanma, aile hukuku ve yönetim işleri gibi konulardan bahseder. **“... Namazı dosdoğru kılın, çünkü namaz, mü'minler üzerine vakitleri belli bir farzdır.”**

Ahlak İle İlgili Hükümler

Kur'an-ı Kerimin üzerinde durduğu konulardan biriside güzel ahlakıdır. Kur'an-ı Kerimde pek çok ayette “inanılanlar ve güzel işler yapanlar” ifadesi bir arada zikredilir.

Kur'an-ı Kerimde Hz. Muhammed (s.a.v.)'den bahsedilirken “üstün bir ahlaka sahip olduğu”, “inanılanlar için en güzel örnek olduğu” belirtilir. Böylece inanılanlar güzel ahlaklı olmaya teşvik edilir.

Kur'an'da ahlaka uygun olmayan davranışlar açıkça kınanır ve inanılanların bunlardan uzak durmaları istenir. Dedikodu yapmak, iftira etmek, yalan söylemek, kibirlenmek, insanların özel yaşamlarını araştırmak gibi olumsuz tutum ve davranışlar yasaklanırken; anne- babaya iyi davranmak, akrabalara yardım etmek, yoksul ve yetimlerin haklarını gözetmek, hoşgörülü ve affedici olmak gibi olumlu davranışların yapılması emredilir.

İslam dininin ahlaki hükümlerinin kaynağı Kuran'dır. Kur'an insanların kendi aralarında ve diğer canlılarla münasebetlerini Adab-ı Muaşeret (görgü kuralları) adı verilen bu kurallarla düzenler.

KURAN-I KERİMİ ANLAMA YOLLARI MEAL VE TEFİR

Kuran'ın muhatabı insandır. Akıllı bir varlık olarak insan Kur'an'ı okumaya, ondaki ilkeleri, olayları, hükümleri, buyruk ve öğütleri anlamaya çalışmalıdır. İnsanın; yaratıcısını tanıyabilmesi, İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esaslarının neler olduğunu doğru bir şekilde öğrenebilmesi için Kur'an'ı okuması ve anlaması gerekmektedir.

Yüce Allah, ilahi kitapları, peygamberlerinin konuştuğu dil üzere göndermiştir. Bu amaçla Kur'an'ı Kerimde Hz. Muhammed (s.a.v.)'in konuştuğu Arapça dili ile insanlığa gönderilmiştir. Kur'an-ı Kerimin Arapça olarak indirilmiş olması onun sadece Arap Halkına indirildiği anlamına gelmemektedir. Çünkü Hz. Peygamberin görevi sadece Allah'tan aldığı ilahi mesajları insanlara duyurmak değil, o mesajların manasını da açıklamaktır.

Allah-ü Teâlâ Hz. Muhammed (s.a.v.)'i son kutsal kitap olan Kur'an-ı Kerimi insanlara anlatıp açıklamakla görevlendirmiştir. Hz. Peygamberin bu görevi layıkıyla yerine getirebilmesi içinde kutsal kitabın Arapça olarak indirilmesi gerekmektedir.

Ancak İslam dini, zamanla geniş bir coğrafyaya yayılmış, farklı ırklara, milletlere ve dillere sahip birçok insan bu dini benimsemiş ve uygulamaya başlamıştı. Kur'an-ı Kerim Arapça olarak indirildiği için insanlar Kur'an-ı Kerimi anlamakta güçlük çekiyor veya ayetlerin ne demek istediğini hiç anlamıyordu. Bu durum üzerine Kur'an-ı Kerimin diğer dillere tercüme edilmesi faaliyetlerine başlanmıştır.

Kur'an'ı Kerimin sözlerinin anlamını aynen değil de genel içeriği ve anlamıyla ifade edilmesine "Meal" denir. Kur'an-ı Kerim'in hiçbir dile tam olarak çevirisi yapılamayacağından yapılan çevirilere meal adı verilmektedir. Yapılan mealler sonuç itibarıyla çeviri yapan kişinin Kur'an'ı Kerimden anladığıdır. Kısacası Mealler Kuran'ın tam içeriğini bize veremez ancak anlatılmak istenen mesajı bize genel olarak anlatır.

Kur'an-ı Kerimde ayetler muhkem ve müteşabih ayetler olmak üzere ikiye ayrılır. **Muhkem Ayetler;** anlamı açık, herkes tarafından anlaşılabilen ayetlerdir. **Müteşabih Ayetler ise;** anlamı kapalı, herkesin anlayamadığı, anlayabilmek için özel uzmanlık gerektiren ayetlerdir. Müteşabih ayetler mecaz anlamlar ifade eden, anlaşılması zor ayetlerdir. Bu ayetler, meal okumakla anlaşılabilir. Bu nedenle bu ayetleri anlayabilmemiz için tefsire ihtiyaç vardır. **Tefsir;** Kur'an'ı Kerimin açıklanıp yorumlanmasına denir. Tefsir ilmi ile uğraşan kimselere ise Müfessir adı verilir. İslam tarihinde ilk müfessir Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir.

Tefsir Kur'an-ı Kerim'in hem açıklanıp hem de yorumlanması anlamına gelir. Ancak Kur'an-ı Kerimi yorumlayabilmek için bazı temel ilkeler vardır.

Tefsir yapacak bir kimsede şu özellikler bulunması gerekir;

- ❖ Arap dilini çok iyi bilmeli
- ❖ Hadis, Fıkıh, Kelam gibi İslami ilimlere vakıf olmalı
- ❖ Kur'an'ı Kerimin indiği dönemin sosyal, kültürel, dini ve ekonomik şartlarını iyi bilmeli

- ❖ Sosyal bilimlerin yanında pozitif bilimler alanında da bilgi sahibi olmalı veya tefsir yaparken bu insanlardan yardım almalıdır.
- ❖ Kur'an-ı Kerime bütüncül bakabilecek birikime, zekâyâ ve güçlü bir muhakeme yeteneğine sahip olmalıdır.

HZ. MUHAMMED'İN SÜNNETİ

Dini bir kavram olarak sünnet, Kur'an'dan sonra dini kaynakların ikincisi olup, Farzlar ve vacipler dışında Hz. Muhammed (s.a.v.)'in söz, fiil ve davranışlarına denir. Söz, haber, yeni şey anlamlarına gelen hadis de sünnetin içinde yer alan bir kavramdır. Hadislerin bütünü sünneti oluşturur.

Sünnet üç bölüme ayrılır;

Sözlü Sünnet: Hz. Peygamberin herhangi bir konuda yaptığı açıklamalardır. "Allah'ın Resülü şöyle dedi." diye başlayan sünnetler bu gruba girer. Peygamber efendimizin bir konuda söylemiş olduğu sünneti ifade eder. Örneğin: "Bir kişi uyuyarak veya unutarak namazını geçirirse hatırlayınca kılınsın." şeklindeki hadisler sözlü sünnettir.

Fiili Sünnet: Herhangi bir konuda Hz. Peygamberin yaptıklarının sahabe tarafından görülüp, aktarılmasıdır. Örneğin: "Allah'ın elçisi abdesti şu şekilde alırdı." veya "Ben namazı nasıl kılıyorsam sizde öyle kılın." Şeklindeki sünnetler bu gruba girer.

Takriri Sünnet: Hz. Peygamberin huzurunda sahabeler tarafından söylenen sözler yada işlenen davranışları onaylaması veya güzel karşılmasına denir. Örneğin; Su bulamadığı zaman teyemmümle namaz kılan bir Sahabi, namazdan sonra su bulduğu halde namazı iade etmemiş, Hz. Peygamberde bunu onaylamıştır.

Sünnet, Kur'an'ı açıklama konusunda çok önemli bir kaynaktır. Dini bir konuda hüküm verilirken önce Kur'an'a, sonra sünnete bakılırdı. Çünkü Kur'an daha çok genel hükümler içerir. Bu hükümlerin geniş anlamda açıklaması ise sünnet sayesinde olmuştur.

TEMEL KAYNAK OLARAK HADİS VE SÜNNET

Hadis ve sünnet, dinî hükümler için Kur'an'dan hemen sonra gelen çok önemli bir ana kaynaktır. **Kuran'daki hükümlerin açıklaması ve Kur'an'da bulunmayan hükümler için sünnete bakılır. Helal ve haram kılma konusunda Kuran'la sahih sünnet arasında fark yoktur.**

Çünkü Kur'an metinleri, Hz. Peygamberin Allah'tan vahiy olarak konuştuğunu bildirmektedir: "O, kendiliğinden konuşmamaktadır. Onun konuşması, ancak indirilen bir vahiy iledir."
(Necm suresi, 3-4. ayetler.)

Kim Peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur.
(Nisa Suresi 80. Ayet)

Dedi eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. **Ali İmran suresi 31. Ayet**

Allah ve Resulü bir şey hakkında hüküm verdikleri zaman hiçbir mü'min erkek ve mü'min kadın için kendi işleri konusunda tercih yapma hakkı yoktur.

Sünnetin Dindeki Yeri

Sünnet, Kur'an'ın kapalı ifadelerini açıklar. Buna namazı, zekâtı ve haccı örnek olarak verebiliriz. Namazın nasıl kılınacağını, kaç rekât olduğunu, zekâtın hangi mallardan ne miktarda verileceğini, hac ibadetinin nasıl yapılacağını Peygamberimizin açıklama ve uygulamalarıyla öğrenebiliriz.

Sünnet, Kur'an'da yer alan hükümleri tamamlayıcıdır. Kur'an'ın mirastan bahseden ayetlerinde anne-babanın, eşlerin ve çocukların mirastan alacakları pay bildirilir. Bu hükümler geneldir. Ayetlerde mirastan hisse alacak kişinin özelliklerinden bahsedilmez. Fakat sünnet, her anne-babanın ya da eşin vâris olamayacağını haber vermiştir. Aynı şekilde varis, mirasına konacağı kişiyi öldüren biri olamaz.

Sünnet, Kur'an'da bulunmayan bir kısım hükümler koyar. Buna da yırtıcı kuşların etinin yenmesini haram kılan ve diyetlerle ilgili hükümleri tespit eden hadisler örnek olarak gösterilebilir.

SÜNNETİ ANLAMA YOLLARI

Hadisler, senet ve metinden oluşur. Bir metne değerini senet kazandırır. **Senet:** Hadisi birbirine aktaran kimselerin meydana getirdiği isim zinciridir. **Metin ise;** Hz. Muhammed (s.a.v.)'in sözlerini ve davranışlarını ifade eden kısma denir.

Hadisleri başta sahabeler olmak üzere Peygamber efendimizden duyarak başkalarına aktaran kişilere ise **Ravi** denir.

Sünneti doğru anlamının yolları;

- ❖ Sünneti doğru bir şekilde anlama yollarının başında, **hadisleri senet ve metin bakımından iyi araştırmak gelir.** Sünneti anlamada hadis metinleri üzerinde araştırma yapmanın önemi büyüktür. Çünkü gerçekte Hz. Peygambere kesin olarak ait olduğu belirlenmiş hadisler, Kur'an ile çelişmez.
- ❖ Sünneti doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için izlenmesi gereken yöntemlerden birisi de **hadislere bütüncül bakabilmektir.** Fraklı rivayetlerde kastedilen anlam ancak bütüncül bir bakış ile ortaya çıkarılabilir. Örneğin; Efendimizin bir rivayette "elbisesini uzatan kimselerle Allah'ın konuşmayacağını söyler." Farklı bir rivayette ise "elbisesi topuklarının altında olan kimsenin cehennemde olduğu" bildirilir. Bu rivayetler de elbisesini uzatan kibirlik ve büyüklük taslamak olarak yorumlanmıştır.
- ❖ Öte yandan, **sabit olmuş hadislerde esas olan, bunların birbiri ile çelişmemeleridir.** Eğer hadisler birbiri ile mana olarak çelişki gibi görünüyorsa bize düşen görev **rivayetlerin arasını uzlaştırmaktır.** Bu duruma örnekte kadınların kabir ziyaretleri meselesi verilebilir. Bir rivayette kadınların kabir ziyaretleri yasaklanmışken, daha sonra çok sayıda gelen rivayette artık yasağın kaldırıldığı bildirilmektedir.

- ❖ **Hadislerin hangi ortam ve olaylarla ilgili söylenmiş olduğunu tespit etmekte** sünneti doğru anlama yollarından birisidir. Peygamber Efendimizin, ilgili sözü hangi özel sebep ve gerekçeler üzerine söylediğini araştırmak son derece önemlidir. Örneğin; Hurmaların aşılma olayı

Hiz. Muhammed (s.a.v.)'in Peygamberlik yönü ile insani yönünü birbirinden ayırmamız gerekir. Bizim sünnetten asıl anlamamız gereken onun peygamberlik yönü ile ilgili olan söz, fiil ve davranışlarıdır. Sünneti sadece peygamber efendimizin insani yönü ile ilgili bir takım söz ve fiillerden ibaret olarak görmek sünneti tam anlamıyla anlamadığımızı gösterir.

TEMEL HADİS KAYNAKLARI

Hadis ilminin **ilk ürünlerini**, bazı sahabelerin bizzat Hz. Peygamberden duyup bir arada yazılı bir metin olarak topladığı **sahifeler oluşturur**. Sahifelere, Kur'an ayetlerinden sonra İslam kültürünün ilk yazılı kaynakları gözüyle bakılır.

Bunların en meşhurları arasında Abdullah b. Amr b. As'ın Hz. Peygamber'den bizzat duyduğu 1000 kadar hadisi yazıp bir araya getirdiği **"es-Sahîfetü's-Sâdıka"sı gelir**.

Bu sahifenin dışında:

Hemmam b. Münebbih'in Ebu Hureyre'den duyduğu 138 hadisten oluşan **"es-Sahîfetü's-Sahîha"** **Ma'mer bin Râşid'in** **"el-Câmi'i"** **Abdurrezzak'ın** **"el-Musannef"** sahifelerde bu konuda örnek verilebilir.

Herhangi bir konuda veya değişik konularda **toplanmış kırk hadisten oluşan "erbeûn" adını** taşıyan eserler de yaygındır.

İlk erbeûn yazarı Abdullah b. Mübarek
En ünlü 40 hadis yazarı, İmam-ı Nevevi'ye aittir.

Daha sonraki dönemlerde hadisler, farklı kriterlere göre sınıflandırılmıştır.

Hadisi Nakleden Sahabi İsimlerine Göre Düzenlenmiş Hadis Kitapları: Bu tür eserlere Müsned denilir. Elimizdeki en meşhur Müsned, **Ahmed b. Hanbel'e** ait olan eserdir.

Konularına Göre Düzenlenmiş Hadis Kitapları: Bu tür eserlere **el-Câmi'**, **Sünen** ve **Musannef** adı verilir.

Musanneflerin Sünenlerden farkı, sahabe ve onlardan sonraki tabiiun neslinin sözlerine de yer vermeleridir. **İmam Malik'in el-Muvatta' adlı kitabı böyle bir eserdir. Sünenlerin en bilinenleri ise Ebu Davut, Nesai, İbn-i Mace ve Darimi'nin sünenleridir.**

Konularına göre hadisleri bir araya toplayan eserlerden, daha kapsamlı olanlara ise **cami denir**. Bunlarda, sünen ve musanneflerde bulunan fıkıh başlıkları dışında, kıyamet sahneleri, hadislerde yer alan Kur'an tefsirleri gibi dinin bütün alanlarına dair konuların tamamını bulmak mümkündür. **Buhari ve Müslim'in** kitapları bu türün en önemli örnekleridir ve **Camii's-Sahih** adıyla bilinir. **Bu iki eser sahiheyn olarak bilinir** e kabul edilir. Hadis konusunda İslam bilginleri çok titiz çalışmalar yapmış ve bize muazzam bir hadis literatürü bırakmışlardır. Hadis olup olmadığı şüpheli olan ya da Peygamberimiz söylemediği hâlde ona nispet edilen rivayetlerle ilgili özel eserler kaleme almışlardır. Mesela **Keşfu'l-Hafâ** isimli eser buna örnek olarak verilebilir.

Peygamberimize ait olmayan bir sözü, bile bile o söylemiş gibi aktarmak büyük bir günahdır. Bunu bizzat Allah'ın Resulü şöyle belirtir: **"Kim benim adıma kasten yalan söyleirse cehennemdeki yerine hazırlansın!"** (Buhari, İlim 38; Müslim, Zühd 72.)

Allah'ın ilahî mesajı olan vahiy, dinin teorik yanını oluştururken Hz. Peygamber'in sünneti ise dinin pratik yönünü teşkil eder. Kur'an'ın anlaşılmasında Hz. Peygamberin sünnetine olan ihtiyacımız, kaykıcının küreğe olan ihtiyacı gibidir. Nasıl ki bir kaykıcı, kürek olmadan kayığın yönünü tayin edemezse, bir Müslüman da Hz. Peygamberin sünnetinden yararlanmadan, Kur'an'ı aklıyla bir bütün olarak anlamada zorlanabilir.

İslam dünyasında çok tanınan ve itibar edilen 6 meşhur hadis kitabı vardır. Bunlara kütüb-ü sitte denir.

Kütüb-ü sitte:

- Buhari,
- Müslim,
- Timizi,
- Ebu Davud,
- Nesai ve
- İbn Mâce'nin eserlerinden oluşur.

9meşhurhadiskaynağına ise Kütüb-ü Tis'a denir.

Kütüb-ü Tis'a denilince de yukarıdakilere ilave olarak:

- Ahmed b. Hanbel'in Müsned'i,
- İmam-ı Malik'in Muvatta adlı eseri ve
- Dârimi'nin Sünen'i anlaşılır.

KUR'AN – SÜNNET İLİŞKİSİ

- ❖ Kur'an-ı Kerim Yüce Allah tarafından Peygamberimize indirilmiştir. Dolayısıyla onu en iyi bilen ve anlayan kişi Hz. Peygamber'dir. Bu bağlamda Peygamberimizin hadislerinin ve sünnetinin Kur'an'ın anlaşılmasında büyük önemi vardır.
- ❖ Peygamberimiz Kur'an-ı Kerim'de geçen kapalı, mecaz ve anlaşılmayan hususları sözleri ve uygulamaları ile açıklamıştır. Örneğin, Kur'an'da Bakara suresinin 238. ayetinde geçen “ Namazlara ve orta namaza devam edin...” ifadesindeki “orta namazdan ne kastedildiği açık değildir. Hz. Peygamber “Orta namaz ikindi namazıdır. Hadisi ile ayetteki kapalılığı gidermiştir.
- ❖ Kur'an-ı Kerim'de namaz, oruç, zekât, hac, kurban gibi ibadetler açık bir şekilde emredilir. Ancak bu ibadetlerin nasıl yapılacağı ile ilgili teferruatlı bilgiler yer almaz. Müslümanlar ibadetlerin niçin, nasıl, ne zaman yapılacağı gibi hususları Peygamber'imizin sünneti ve açıklamaları

sayesinde öğrenirler. Örneğin; Abdestin nasıl alınacağı, namazın nasıl kılınacağı, zekâtın hangi mallardan ne oranda verileceği, kurbanın hangi hayvanlardan kesileceği gibi ayrıntıları Hz. Muhammed'in açıklamaları ortaya koyar.

Sonuç olarak Kur'an ile sünnet arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Sünnet olmadan Kur'an'ı doğru anlamak, İslam'da emredilen ibadetleri yerine getirmek, kısacası dinimizi doğru bir şekilde yaşamak mümkün değildir.